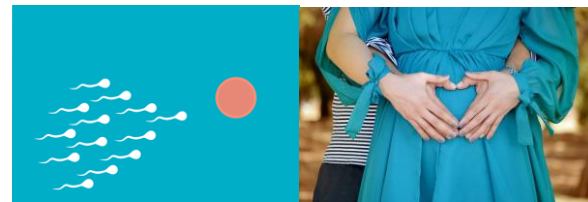

PSYCHOEDUKACYJNY KONTEKST PROKREACJI

Dr hab. DOROTA KORNAS–BIELA, prof. nadzw. KUL

Rozumienie pojęcia prokreacja

- ▶ Prokreacja to wydawanie na świat potomstwa
- ▶ Ważne etapy rozwojowe: nabywanie, realizacja i tracenie funkcji prokreacyjnej
- ▶ Ważny element tożsamości osoby, jej samooceny, poczucia własnej wartości, zadowolenia z życia
- ▶ Biopsychospołeczny model prokreacji (Hunter, 1994)
- ▶ Konieczność uzupełnienia modelu o wymiary: demograficzny, prawny, polityczny, medialny wychowawczo-edukacyjny, religijny/duchowy

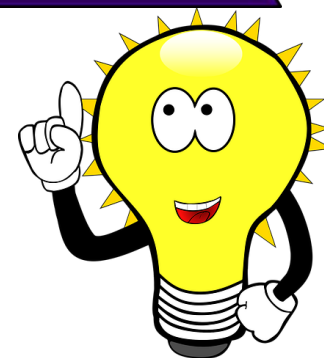
Rozumienie pojęcia psychoedukacja

- ▶ Różnorodnie definiowana w zależności od obszaru oddziaływań profesjonalistów
- ▶ Zmierza do:
 - poszerzania lub zdobywania nowej wiedzy
 - gromadzenia nowych doświadczeń
 - rozwijania bądź nabywania umiejętności na drodze:
 - samouczenia się
 - procesu nauczania
- ▶ Ma charakter: poznawczy, afektywny, behawioralny, interpersonalny

Formy psychoedukacji

- ▶ nieświadoma, świadoma
- ▶ pośrednia, bezpośrednia
- ▶ nieformalna i formalna/institutionalna
- ▶ niezaplanowana, zaplanowana
- ▶ jednorazowa, przygodna, systematyczna
- ▶ skierowana na: jednostkę, parę, rodzinę, grupę osób
- ▶ realizacja poprzez: wykłady, ćwiczenia, warsztaty, seminaria
- ▶ projekty psychoedukacyjne

Podstawowe założenie zastosowania psychoedukacji w odniesieniu do prokreacji

- ▶ Podejmowanie działań psychoedukacyjnych dotyczących prokreacji zakłada, że istnieje związek między wiedzą pacjenta na temat prokreacji a jego stylem życia zwiększającym szanse prokreacyjne, jego decyzjami i funkcjonowaniem w przełomach prokreacyjnych, radzeniem sobie z zaburzeniami prokreacji oraz jego poczuciem jakości życia i satysfakcji z niego w związku z wydarzeniami mającymi związek z prokreacją

Psychoedukacja w kontekście prokreacji

- ▶ **Celem psychoedukacji:** ukierunkowanie rozwoju człowieka na dojrzałe przeżywanie własnej płciowości oraz realizację zdolności prokreacyjnej, jak też pomoc psychologiczna o charakterze profilaktycznym lub leczniczym wobec zaburzeń funkcjonowania w obszarze prokreacji
- ▶ **Psychoedukację w kontekście prokreacji prowadzą:**

- rodzice
- nauczyciele, pedagodzy, edukatorzy
- psycholodzy , psychoterapeuci
- osoby z personelu medycznego
- środki społecznego przekazu
- sama osoba zainteresowana prokreacją

- ▶ **Psychoedukacja w kontekście prokreacji może być prowadzona w ramach (por. Sęk, 1991):**
 - **psychoterapii**
 - **rehabilitacji psychicznej w sytuacji problemów prokreacyjnych u osób z niepełnosprawnością**
 - **interwencji kryzysowej, gdy z powodu niepowodzenia prokreacja jest wydarzeniem krytycznym**
 - **psychoprophilaktyki pierwszorzędowej:**
 - **edukacja zdrowotna**
 - **profilaktyka ukierunkowana na kontekst**
 - **uczenie niektórych kompetencji**
 - **doradztwo psychopedagogiczne**

- ▶ **Działania profilaktyczne i interwencyjne wobec personelu medycznego:**
 - kształtowanie postaw ekologicznych wobec prokreacji i prorodzinnych
 - trening umiejętności komunikacyjnych w relacji: lekarz-pacjentka/para
 - trening relaksacji – rozładowanie napięć
 - rozpoznawanie zaburzonych zachowań, „pogotowia” na zachorowanie
 - rozwiązywanie trudności w kontaktach między personelem
 - wsparcie w sytuacjach trudnych życiowo
 - przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu

- ▶ **W sytuacji trudnień i zaburzeń prokreacji najbardziej efektywna jest psychoedukacja prowadzona w triadzie:**

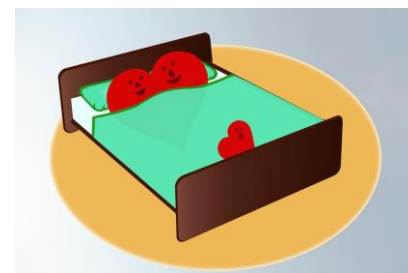
pacjent – rodzina – terapeuta

- ▶ **Psychoedukacja jest wtedy treningiem wzmacniającym pacjenta, skierowanym na promowanie proaktywnej postawy wobec prokreacji, dostarczanie narzędzi do radzenia sobie i życia z konsekwencjami niepowodzenia prokreacyjnego oraz zmiany zachowań i postaw związanych z doświadczeniami w dziedzinie prokreacji**
- ▶ **„Psychoedukacja zastępuje winę odpowiedzialnością, bezradność postawą proaktywną, a zaprzeczanie zamienia na świadomość”** (por. Colom, 2011, s. 339)

Efektywność programów psychoedukacyjnych

- ▶ **Twardym dowodem sensowności i skuteczności psychoedukacji dotyczącej prokreacji, jest zmniejszenie liczby:**
 - **zaburzeń prokreacyjnych**
 - **zaburzeń psychicznych w związku z prokreacją**
- ▶ **Twardy efekt w postaci większej lub mniejszej liczby rodzonych dzieci jest zależny od celów i treści programów psychoedukacyjnych**
- ▶ **Miękkie wskaźniki skuteczności programów psychoedukacyjnych – zmiany w przeżywaniu i funkcjonowaniu (zróżnicowanie)**

Cele i treść psychoedukacji różnicowane w zależności od:

- ▶ wieku – dzieci, młodzieży, dorosłych
- ▶ etapu realizacji funkcji prokreacyjnej: planowanie poczęcia, okres ciąży, porodu, połogu, karmienia piersią
- ▶ prawidłowości przebiegu procesu prokreacji:
 - ciąża, poród, połóg, karmienie piersią – o normalnym przebiegu
 - trudności z poczęciem, komplikacje, zaburzenia w przebiegu prokreacji i rozwoju dziecka, ciąża ryzyka, niepomyślna diagnoza prenatalna, strata prokreacyjna

Konieczność rozwoju kompetencji edukacyjnych specjalistów

Nie każdy pedagog/psycholog/lekarz jest predysponowany do tego, aby:

- skutecznie przekazywać wiedzę
- kształtować pozytywne postawy wobec prokreacji
- wspomagać autonomiczne decyzje prokreacyjne
- uczyć skutecznych sposobów radzenia sobie
- kształtować różne umiejętności
- wspierać rodziców w procesie prokreacji, zwłaszcza w sytuacjach trudnych
- pobudzać ich do osobistego rozwoju, w którym prokreacja jest ważnym elementem zadań rozwojowych dorosłości

Psychoedukacja jako oddziaływanie dydaktyczne

- ▶ Psychoedukacja zamierzona, zaplanowana, związana z przekazywaniem wiedzy oraz kształtowaniem kompetencji wymaga, m.in.:

- taktu pedagogicznego
- znajomości strategii nauczania, w tym interaktywnej oraz posługiwania się różnymi środkami dydaktycznymi
- umiejętności pracy z grupą, form jej aktywizacji
- umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej, empatii
- dojrzałej osobowości edukatora
 - oddziałuje swoją osobą, kim jest

Psychoedukacyjne programy wspierające prokreację skierowane do młodzieży

- ▶ W ramach tych programów często:
 - zakłada się, że młodzież jest aktywna seksualnie
 - akcent położony jest na promowanie zdrowia seksualnego
 - prokreacja ukazana jest jedynie z punktu widzenia ryzyka i zaburzeń
 - słownictwo nie kształtuje postaw prorodzinnych (zmedykalizowane, żargon eufemizmów)
 - stosowana jest metoda „klaryfikacji wartości”
- ▶ Konieczność rewizji istniejących programów

Niektóre zadania psychoedukacji wspierającej prokreację

- ▶ Sprzyjanie kształtowaniu się tzw. bezpiecznego stylu przywiązania dziecka do jednego opiekuna/do rodziców we wczesnym dzieciństwie, promowanie rodzicielstwa bliskości
- ▶ Edukacja osób dorosłych co do znaczenia międzypokoleniowej transmisji wartości prorodzinnych i wspomaganie jej
- ▶ Edukacja prorodzinna a nie seksualna w szkołach
- ▶ Pomoc psychologiczna dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, w sytuacji zagrożeń zdrowia psychicznego i zaburzeń w zachowaniu
- ▶ Poradnictwo i psychoterapia dla małżeństw w trudnościach (sprzyjanie trwałości małżeństw)

- ▶ **Propagowanie ekologii prokreacji oraz prorodzinnego słownictwa (W. Fijałkowski, 2011; D. Kornas-Biela, 2000)**
- ▶ **Ukazywanie wartości dziecka, małżeństwa i rodziny w mediach**
- ▶ **Edukacja w zakresie metod rozpoznawania płodności**
- ▶ **Rozwój i większa dostępność szkół rodzenia, doradztwa laktacyjnego, pomocy psychologicznej dla par planujących poczęcie lub realizujących funkcję prokreacyjną, hospicjów perinatalnych, pomocy do przygotowania rodzeństwa do urodzenia dziecka prenatalnego**
- ▶ **Stwarzanie warunków dla prokreacji w trakcie edukacji na poziomie wyższym**
- ▶ **Przygotowanie prorodzinnych ofert edukacyjnych dla różnych grup, ocena ich efektywności**

Dziękuję

dorota@biela.pl

zdjęcia z: <https://pixabay.com>